

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

BANKŲ PRIEŽIŪRA

Finansinių technologijų kredito įstaigų paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovas

BANKENTOEZICHT

2018 m. kovo mėn.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Turinys

Ižanginis žodis	2
1 Įvadas	3
1.1 Šio vadovo kontekstas	3
1.2 Kas yra „fintech“ bankas?	3
1.3 Paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją vertinimas	4
2 Valdymo organo narių tinkamumas	6
1 intarpas Valdymo organo narių tinkamumo vertinimas	6
3 Akcininkų tinkamumas	7
2 intarpas Akcininkų tinkamumo vertinimas	7
4 Organizacinė struktūra	9
4.1 Kreditingo vertinimas ir valdymas	9
3 intarpas Kreditingo įvertinimo balais ir bendrojo vidaus valdymo vertinimas	9
4.2 Su IT susijusi rizika	11
4 intarpas Su IT susijusios rizikos vertinimas	11
4.3 Išorės paslaugų pirkimas ir debesijos paslaugos	12
5 intarpas Išorės paslaugų pirkimo vertinimas	12
4.4 Duomenų valdymas	13
6 intarpas Duomenų valdymo vertinimas	13
5 Veiklos programa	14
7 intarpas Veiklos programos vertinimas	14
6 Kapitalas, likvidumas ir mokumas	16
6.1 Pradinis kapitalas	16
6.2 Likvidumas	16
Santrumpos	17

Įžanginis žodis

Šiame dokumente sąvokos „licencija“ ir „leidimas“ vartojamos sinonimiškai. Sinonimiškai vartojamos ir sąvokos „bankas“ ir „kredito įstaiga“.

Technologinių naujovių taikymas bankų sektoriuje lemia tai, kad finansų rinkoje daugėja įmonių, veikiančių pagal finansinėmis technologijomis („fintech“) pagrįstus verslo modelius. Tai rodo didėjantis Europos Centriniam Bankui (ECB) tokių įmonių teikiamų paraiškų gauti kredito įstaigos licenciją skaičius. Šiame vadove, kalbant apie paraiškas gauti „fintech“ banko licenciją, turimos omenyje Kapitalo reikalavimų reglamento (KRR)¹ 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte apibrėžtos kredito įstaigos.

Sąvoka „fintech“ yra labai plati ir apima labai įvairius verslo modelius. Atsižvelgiant į ECB atsakomybės sritį, šis vadovas taikomas tiems banko verslo modeliams, pagal kuriuos banko produktai ir paslaugos rengiami ir teikiami taikant technologines naujoves.

ECB politika, taikoma išduodant licenciją į Bendro priežiūros mechanizmo (BPM) akiratį patenkantiems bankams ir aprašyta Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadove, taikoma ir „fintech“ bankų licencijavimui. ECB vaidmuo – užtikrinti, kad „fintech“ bankams būtų suteikti tinkami leidimai ir kad šie bankai turėtų tinkamas su jų veikla susijusios rizikos numatymo, suvokimo ir reagavimo į ją sistemas. Tad „fintech“ bankams keliami tokie patys reikalavimai ir tokia pati tvarka kaip ir kitiems bankams.

Šis vadovas parengtas siekiant suteikti potencialiems paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją teikėjams kuo daugiau informacijos ir padėti jiems geriau suprasti ECB taikomą paraiškų vertinimo tvarką ir kriterijus. Visa tai turėtų palengvinti paraiškų teikimo procesą. Šiame vadove aprašyta politika yra neutrali technologijų klausimu – nėra siekiama nei skatinti kuo daugiau dalyvių užsiimti „fintech“ bankų veikla, nei užkirsti kelio naujų dalyvių atėjimui į rinką. Vadovas nėra teisiškai privalomas; jis parengtas kaip pareiškėjams ir visiems kitiems licencijavimo procese dalyvaujantiems subjektams skirta praktinė pagalbinė priemonė, kuria siekiama užtikrinti visos procedūros ir vertinimo sklandumą ir veiksmingumą.

Jame aptariami paraiškų gauti banko licenciją priežiūrinio vertinimo aspektai, aktualūs konkrečiai „fintech“ verslo modelius taikantiems bankams, ir jis turėtų būti skaitomas kartu su bendrais ECB vadovais dėl paraiškų gauti licenciją vertinimo ir dėl kompetencijos ir tinkamumo vertinimo².

¹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013 6 27, p. 1)

² Žr. bankų priežiūrai skirtoje ECB interneto svetainėje paskelbtą Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovą ir [Kompetencijos ir tinkamumo vertinimo vadovą](#).

1 Įvadas

1.1 Šio vadovo kontekstas

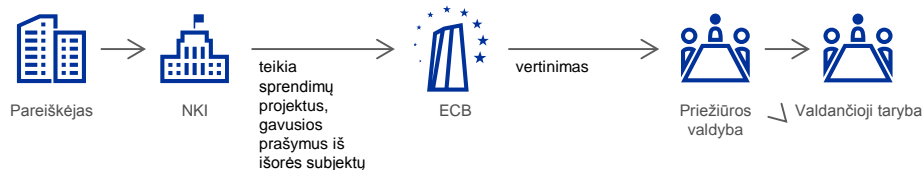
BPM sudaro ECB ir dalyvaujančių šalių nacionalinės kompetentingos institucijos (NKI). ECB prižiūri, kaip vykdoma Europos bankų priežiūra:

- nustatydamas bendrus kasdienės priežiūros principus;
- užtikrindamas nuoseklų teisės aktų reikalavimų ir priežiūros taisyklių taikymą.

Bendrame priežiūros mechanizme ECB ir NKI kartu sprendžia, ar suteikti ir ar išplėsti bankų veiklos licencijas. Visais atvejais pirmoji paraiškos teikimo instancija yra šalies, kurioje ketinama steigti banką, nacionalinė kompetentinga institucija. ECB ir NKI glaudžiai bendradarbiauja viso paraiškos vertinimo proceso metu, o galutinį sprendimą priima ECB³.

1 paveikslas

Leidimų suteikimo procedūra

ECB suteikti įgaliojimai išduoti bankų veiklos licencijas visiems euro zonoje veiklą vykdyti norintiems bankams, įskaitant „fintech“ bankus.

1.2 Kas yra „fintech“ bankas?

Kad būtų galima apibrėžti sąvoką „*fintech* bankas“, pirmiau reikia suprasti, ką žymi sąvoka „fintech“ (finansinės technologijos). Finansinio stabilumo taryba (FST) „fintech“ apibrėžia taip: „technologijų dėka sukuriamos finansinių paslaugų naujovės, leidžiančios sukurti naujus verslo modelius, programas, procesus ar produktus, galinčius iš esmės paveikti finansinių paslaugų teikimą“⁴.

ECB laiko šį vadovą aktualiu visiems subjektams, patenkantiems į KRR pateiktą kredito įstaigos apibrėžtį⁵.

³ Išsamesnės informacijos žr. Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo 6 skyrių. Vadovas paskelbtas bankų priežiūrai skirtoje ECB interneto svetainėje.

⁴ Žr. Finansinio stabilumo tarybos 2017 m. birželio mėn. dokumentą „Financial Stability Implications from FinTech“, p. 7 (<http://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>).

⁵ KRR 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte kredito įstaiga apibrėžiama kaip „įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų gražintinių lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita“.

ECB „fintech“ bankais vadina tuos bankus, kurie veikia pagal „verslo modelį, pagal kurį banko produktai ir paslaugos rengiami ir teikiami taikant technologines naujoves“.

Šiame vadove ECB „fintech“ bankais vadina tuos bankus, kurie veikia pagal „verslo modelį, pagal kurį banko produktai ir paslaugos rengiami ir teikiami taikant technologines naujoves“. Kadangi BPM dalyvaujančiose šalyse įmonių ir technologijų įvairovė yra labai didelė, į šią plačią sąvoką patenka įvairią veiklą skirtingose jurisdikcijose vykdančios kredito įstaigos, įskaitant:

- esamų, leidimus turinčių bankų steigiamas naujas patronuojamąsias „fintech“ įmones⁶;
- naujus rinkos dalyvius, kurie taiko technologines naujoves, kad galėtų konkuruoti visose vertės grandinės dalyse su jau įsisteigusiais bankais; taip pat jau veikiančius finansinių paslaugų teikėjus (pvz., mokėjimo įstaigas, investicines įmones, elektroninių pinigų įstaigas ir t. t.), kurie plečia savo veiklos sritį, įtraukdami į ją ir bankines paslaugas, ir dėl to gali būti laikomi naujai į rinką ateinančiais dalyviais, kuriems reikalinga bankų veiklos licencija.

1.3 Paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją vertinimas

Šio vadovo paskirtis – paaiškinti naujai steigiamų „fintech“ bankų paraiškų gauti licenciją ir jau veikiančių kredito įstaigų (tiek svarbių, tiek mažiau svarbių⁷) paraiškų leisti steigti specializuotą patronuojamąją įmonę, veikiančią pagal „fintech“ verslo modelį, vertinimo praktiką. „Fintech“ bankams keliami tokie patys reikalavimai kaip ir visoms kitoms kredito įstaigoms.

Vadovą 2018 m. sausio mėn. patvirtino ECB priežiūros valdyba

Vadove išdėstyta politika, kuriai pritarė ECB priežiūros valdyba (nepažeidžiant nacionalinės ir ES teisės aktų reikalavimų), ir aptariami klausimai, ypač aktualūs paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją teikėjams. Tačiau aptariami klausimai aktualūs ne vien tik „fintech“ bankams – jie gali būti aktualūs ir vertinant pagal labiau tradicinius veiklos modelius veikiančius bankus.

Šiame vadove išdėstyta politika, praktika ir procesai gali būti atnaujinami ir koreguojami atsižvelgiant į pokyčius ir įgytą praktinę patirtį. Keičiantis priežiūrinei leidimų suteikimo praktikai ir tarptautiniam bei europiniam reguliavimui, taip pat, pavyzdžiui, Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikus kitokį Kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV)⁸ nuostatų išaiškinimą, jie bus reguliariai peržiūrimi.

Šis vadovas parengtas kaip praktinė priemonė, bet nėra teisiškai privalomas, ir, kaip minėta Įžanginiame žodyje, turėtų būti skaitomas kartu su bendrais ECB vadovais dėl paraiškų gauti licenciją vertinimo ir dėl kompetencijos ir tinkamumo vertinimo.

⁶ Pavyzdžiui, leidimą turinti įstaiga gali nuspręsti steigti naują juridinį asmenį, kuris taikys „fintech“ sprendimus, kurie anksčiau buvo kuriami banko viduje.

⁷ Apie įstaigų skirstymą į svarbias ir mažiau svarbias žr. 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1024/2013, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedami specialūs uždaviniai, susiję su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika (OJ L 287, 2013 10 29, p. 63), 6 straipsnio 4 dalį.

⁸ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338)

NKI yra sutarusios nacionalinės teisės nuostatas aiškinti ir atitinkamas procedūras rengti, kiek tik įmanoma, pagal šią politiką.

Taigi licencijų išdavimo procese vertinami šių keturių, bet ne tik, sričių bendri KRD IV išdėstyti kriterijai:

1. bendrojo vidaus valdymo (valdymo organo narių ir akcininkų tinkamumas);
2. vidaus struktūros (rizikos valdymas, atitikties ir audito sistemos);
3. veiklos programos⁹;
4. kapitalo, likvidumo ir mokumo.

⁹ Vėliau bus surengtos dar vienos viešos konsultacijos dėl Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo. Jų metu bus svarstomi banko veiklos programos ir kapitalo vertinimo kriterijai. Šiame vadove aptariami „fintech“ bankams aktualūs keturių tipų vertinimo kriterijų, kurie yra suderinti su bendroje teisinėje sistemoje nustatytais kriterijais ir numatytu Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo atnaujinimu, aspektai.

2 Valdymo organo narių tinkamumas

„Fintech“ bankai turi tenkinti tuos pačius bendrus valdymo organo narių tinkamumo kriterijus kaip ir bet kuris kitas bankas. Tai reiškia, kad, remiantis KRD IV ir dalyvaujančių valstybių narių nacionalinės teisės aktais, kuriais ši direktyva perkelta į nacionalinę teisę, valdymo organo nariai turi turėti pakankamai žinių, įgūdžių ir patirties savo pareigoms vykdyti, įskaitant ir pakankamas bankų ir (arba) finansinės veiklos srities žinias, įgūdžius ir praktinę bei teorinę patirtį¹⁰.

Be to, kadangi „fintech“ bankų veikla pagrįsta technologijomis, valdymo organo nariams svarbu turėti pakankamas ne tik bankų srities, bet ir technines žinias, įgūdžius ir patirtį, kad galėtų vykdyti savo funkcijas.

1 intarpas

Valdymo organo narių tinkamumo vertinimas

ECB ir NKI vertins asmenų, vadovujančių „fintech“ bankams, profesinę patirtį, kvalifikaciją ir įgūdžius.

Valdymo organo narių IT gebėjimai

Pagal KRD IV valdymo organų nariai privalo nuolatos turėti pakankamai žinių, įgūdžių ir patirties savo pareigoms vykdyti. ECB šį reikalavimą supranta taip: dėl „fintech“ bankų specifikos ir technologijų svarbos jų versle, valdymo organo nariai, atliekantys ir valdymo funkciją (vykdomųjų direktorių), ir priežiūros funkciją (nevykdomųjų direktorių), turėtų turėti pakankamai techninių žinių ir praktinės patirties, kad galėtų suprasti įvairių su verslo modeliu susijusių riziką ir vykdyti savo funkcijas. Vienas iš rodiklių, patvirtinančių, kad šis reikalavimas įvykdytas, galėtų būti vyriausiojo informacinių technologijų pareigūno skyrimas į „fintech“ banko vykdomosios valdybos narius.

Valdymo organo narių kompetencija ir tinkamumas¹¹

Bus vertinamos ir valdymo organo narių žinios bei patirtis su bankų veikla ir (arba) finansinėmis paslaugomis susijusiose srityse. Verslo modelio sudėtingumas bus vienas iš veiksnių sprendžiant, koks žinių ir patirties lygis yra pakankamas.

¹⁰ Žr. Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo 5.3 dalį.

¹¹ Žr. bankų priežiūrai skirtoje ECB interneto svetainėje paskelbtą [Kompetencijos ir tinkamumo vertinimo vadovą](#).

3 Akcininkų tinkamumas

Išduodant licenciją kvalifikuotąjį akcijų paketą turintys akcininkai yra vertinami pagal tuos pačius kriterijus kaip ir jau veikiančios kredito įstaigos kvalifikuotojo akcijų paketo įgijėjai¹². „Fintech“ bankų akcininkais gali būti steigėjai ir įvairūs rizikos kapitalo investuotojai. Pagrindiniu „fintech“ banko akcininku gali būti ir vadinamasis verslo inkubatorius¹³. Kadangi reikia finansuoti augimą, licencijos išdavimo procedūros metu investuotojai dažnai yra parengiamojo etapo kapitalo teikėjai¹⁴, o vėliau, prisijungus daugiau investuotojų, jų dalis kapitale gali sumažėti. Apie būsimus investuotojus licencijos išdavimo metu paprastai dar nežinoma. Tačiau kartais šiame etape jau būna aišku, kad esamų akcininkų dalis įstaigos kapitale ilgainiui pasikeis.

Be to, „fintech“ bankai, pradėdami verslą, dažnai turi tik labai ribotas galimybes pasinaudoti viešomis kapitalo rinkomis kapitalui pritraukti (per pradinį viešą akcijų platinimą). Todėl valdymo organo nariai bus sutelkę dėmesį į finansavimo šaltinių paiešką.

Remiantis KRD IV, bet kuris kvalifikuotąjį akcijų paketą turintis akcininkas turi turėti vadovavimo ir techninių gebėjimų finansinės veiklos, įskaitant finansines paslaugas, srityje. Jeigu nė vienas akcininkas neturi kvalifikuotojo akcijų paketo, vertinami 20 didžiausių akcininkų ar narių.

Akcininkų finansinė padėtis taip pat turėtų būti pakankamai patikima, kad pradiniam etape (paprastai pirmieji treji metai) „fintech“ banko veikla galėtų vykti sklandžiai ir laikantis rizikos ribojimo principų.

2 intarpas

Akcininkų tinkamumo vertinimas

Kvalifikuotuosius akcijų paketus turinčių akcininkų reputacija

Vadovaudamiesi proporcingumo principu, ECB ir NKI vertins akcininkų reputaciją¹⁵ (patikimumo, sąžiningumo ir profesinės kompetencijos aspektus), atsižvelgdami į numatomą kiekvieno akcininko įtakos „fintech“ bankui lygį. Šio vertinimo metu taip pat bus tikrinama, ar sukurta patikima bendrojo vidaus valdymo struktūra (pvz., ar yra nevykdomąsias pareigas einančių nepriklausomų valdybos

¹² Žr. Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo 5.4 dalį.

¹³ Terminas „verslo inkubavimas“ žymi verslo kūrimo infrastruktūros, procesų ir juose dalyvaujančių žmonių visumą; jo tikslas – remti naujas ir smulkias verslo įmones, padedant joms išsaugoti verslą ir augti pradiniam etape, kai šios įmonės dar yra pažeidžiamos ir susiduria su įvairiais sunkumais.

¹⁴ Parengiamojo etapo kapitalas – tai pradinis kapitalas, kuriuo, pradėdamas verslą, padengiamos pradinės veiklos sąnaudos ir pritraukiamos rizikos kapitalo investicijos. Šį kapitalą paprastai sudaro steigėjų asmeninis turtas.

¹⁵ Taikoma arba akcininkams, turintiems daugiau kaip 10 % kapitalo ir balsavimo teisių, arba, jeigu yra daug smulkesnių akcininkų, neturinčių kvalifikuotųjų akcijų paketų, – dvidešimčiai didžiausių akcininkų. Žr. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB, (OL L 176, 2013 6 27, p. 338) 14 straipsnio 1 dalį.

narių). Jeigu akcininkas gali parodyti, kad jau turi investavimo ir portfelio valdymo patirties, į tai irgi bus atsižvelgta.

Kvalifikuotuosius akcijų paketus turinčių akcininkų finansinis patikimumas

Akcininkų finansinį patikimumą ECB ir NKI vertins atsižvelgdami į „fintech“ banko finansinius poreikius. Kvalifikuotuosius akcijų paketus turintys akcininkai turėtų tenkinti KRD IV reikalavimus; licencijos išdavimo proceso metu ECB ir NKI vertins, ar jie tenkina KRD IV 23 straipsnyje išdėstytus ir į nacionalinę teisę perkeltus kriterijus, taip pat ir tai, ar ketina suteikti, jeigu prireiktų, papildomą finansavimą „fintech“ bankui, viršijant licencijos suteikimo metu nustatytą reikalingą pradinį kapitalą. Savo norą ir gebėjimą tai padaryti jie gali įrodyti patvirtindami, kad turi finansinių išteklių arba tikisi gauti pajamų iš verslo, taip pat kad turi ryšių, kuriais pasinaudodami galėtų gauti papildomą finansavimą. Jeigu „fintech“ banko verslo plane numatytas augimo tempas įmanomas tik pasinaudojus papildomu finansavimu, viršijančiu esamų akcininkų įsipareigojimus ir išteklius, ECB ir NKI įvertins verslo planą ir visus jame išdėstytus papildomų lėšų pritraukimo būdus.

4 Organizacinė struktūra

4.1 Kreditingumo vertinimas ir valdymas

Išsivysčiusiose rinkose veikiantys „fintech“ bankai klientų gebėjimą gražinti paskolą dažnai tikrina taikydami standartinius metodus ir vertina, pavyzdžiui:

- tapatybę – siekiant užkirsti kelią apgaulei;
- pajėgumą gražinti paskolą – vertinamas pagal pajamų ir turimos skolos santykį;
- pasiryžimą gražinti paskolą – paprastai vertinamas pagal ankstesnių finansinių įsipareigojimų vykdymą.

Paprastai ne visą šią informaciją, ypač apie kliento ankstesnių finansinių įsipareigojimų vykdymą (t. y. kredito istoriją), įmanoma gauti pradiniam verslo etape, todėl gali būti sudėtinga parengti kreditingumo įvertinimo balais vidaus modelį. Dėl šios priežasties „fintech“ bankai gali būti linkę kreditingumo įvertinimo balais paslaugą pirkti iš išorės teikėjų ir (arba) naudotis alternatyviais duomenų šaltiniais bei alternatyviomis kreditingumo įvertinimo balais metodikomis.

ECB ir NKL įvertins, ar paraiškos teikėjas turi nusistatęs aiškias sprendimų dėl paskolos išdavimo, taip pat dėl išduotų paskolų keitimo, atnaujinimo ir refinansavimo priėmimo tvarką, tai pat būdą parodyti, kokiais duomenimis naudojantis išduodamos paskolos ir kaip tikrinama duomenų kokybė.

Be to, ECB ir NKL vertins, ar visi šie procesai yra tinkamai dokumentuoti ir periodiškai peržiūrimi. Tai taikytina ir įkaito tinkamumo, vertės nustatymo ir panaudojamumo vertinimui bei neveiksnių paskolų klasifikavimui ir valdymui.

Dažnai „fintech“ bankai yra labiau negu tradiciniai bankai orientuoti į tarptautinę rinką, dėl to didelė dalis jų veiklos gali būti vykdoma ne toje šalyje, kurioje buvo pateikta paraiška gauti licenciją. Todėl gali tekti taikyti pagal konkrečių šalių specifiką pritaikytus kreditingumo įvertinimo balais procesus.

3 intarpas

Kreditingumo įvertinimo balais ir bendrojo vidaus valdymo vertinimas

Vertindami „fintech“ banko paraišką gauti licenciją, ECB ir NKL atsižvelgs į toliau aprašytus jo kreditų išdavimo proceso, bendrojo vidaus valdymo ir kreditingumo įvertinimo balais metodikų bei duomenų aspektus.

Bendrojo vidaus valdymo struktūra ir sprendimų dėl kreditų priėmimo procesas

1. ECB ir NKI tikrins pareiškėjo įdiegtą paskolų vertinimo vidaus procesą, kuriame turėtų būti numatyti minimalūs analizei reikalingos informacijos kriterijai. Priežiūros institucijos kreips dėmesį į tai, kaip pareiškėjas ketina tikrinti kliento pajamas ir kokiomis sistemomis (pvz., kreditų registrais) ir duomenimis (pvz., kredito istorijos duomenimis ir klientų grynosios skolos lygiu, nustatytu pagal kliento ar panašių subjektų duomenis) remdamasis jis skirs kreditingumo balus.
2. ECB ir NKI tikrins, kaip ši informacija bus naudojama nustatant „fintech“ bankų išduotų paskolų reitingus. Kadangi bankui labai svarbu, kad ši informacija būtų tiksli ir patikima, valdymo organo nariai turėtų būti pajėgūs įvertinti, ar visas „fintech“ banko kreditų teikimo procesas yra tinkamas.

Kreditingumo įvertinimas balais

1. ECB ir NKI įvertins pareiškėjo taikomo kreditingumo įvertinimo balais modelio tinkamumą. Modeliai gali būti įvairūs: nuo paties banko sukurto kreditingumo įvertinimo balais modelio iki modelio, kai pareiškėjas, naudodamas įvairius duomenis, patikrina iš trečiųjų šalių gautą kreditingumo įvertinimą balais. Be to, bus vertinama, kaip kreditingumo įvertinimo balais modelis ir bendras rizikos valdymas bus tobulinamas augant verslo apimtims.
2. ECB ir NKI vertins, kaip kreditingumo įvertinimo balais modelis yra dokumentuotas ir kaip gerai jį supranta visi banko darbuotojai, įskaitant vadovus bei kredito paraiškų tvirtinimo ir kreditingumo nustatymo srityse dirbančius specialistus.
3. Jeigu „fintech“ bankas veiklą ketina vykdyti keliose šalyse, dėl nevienodo duomenų prieinamumo (pvz., gali skirtis įvairių šalių mokesčių administravimo ir deklaravimo taisyklės) jam gali tekti taikyti pagal konkrečių šalių specifiką pritaikytus kreditingumo įvertinimo balais procesus. Į šią specifiką reikės atsižvelgti, kad kreditingumo įvertinimo balais modeliai veiktų gerai. Priežiūros institucijos tai irgi vertins.
4. Vadovaudamiesi proporcingumo principu ir atsižvelgdami į rizikos laipsnį, ECB ir NKI vertins, ar paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją teikėjai yra numatę pakankamai išteklių, įskaitant ir tai, kiek darbuotojų dalyvaus kuriant ir prižiūrint kreditingumo įvertinimo balais vidaus modelius.

Kreditingumo įvertinimo balais metodai ir duomenys¹⁶

1. ECB ir NKI vertins, ar taikomi kreditingumo įvertinimo balais metodai atitinka teisės aktų reikalavimus. Jeigu naudojami alternatyvūs duomenų šaltiniai ir kreditingumo įvertinimo balais metodikos, ECB ir NKI vertins, ar juos naudojant pakankamai valdoma rizika ir ar pakankamos kapitalo apsaugos priemonės.

¹⁶ Šie metodai pagrįsti analitiniais duomenų modeliais ir alternatyviais duomenų šaltiniais, pavyzdžiui, medicininių sąskaitų mokėjimo istorija ir socialinių tinklų profiliais, todėl jie skiriasi nuo standartinių kreditingumo įvertinimo balais modelių, kuriuos taikant naudojami tik kredito istorijos ir įsiskolinimo duomenys.

2. Jeigu „fintech“ bankas naudoja iš išorinio pardavėjo gautus kreditingumo įvertinimus balais (tais atvejais, kai kreditingumo įvertinimas balais yra iš išorės perkama paslauga), o išorinis pardavėjas įvertinimus balais rengia naudodamasis alternatyviais duomenų šaltiniais, ECB ir NKI vertins „fintech“ banko rizikos kontrolės tinkamumą. Bus tikrinama, ar su išorės paslaugų pirkimu susijusi rizika tinkamai valdoma ir ar kreditingumo įvertinimo balais procesas ir duomenų šaltiniai yra tinkamai dokumentuoti ir suprantami visame banke. Be to, bus tikrinama, ar pagal pareiškėjo sutartines teises tiek pats pareiškėjas, tiek priežiūros institucijos gali atlikti iš išorės perkamų kreditingumo įvertinimo balais paslaugų auditą.
-

4.2 Su IT susijusi rizika

ECB manymu, dvi dažniausios ir svarbiausios IT rizikos sritys¹⁷, nustatytos Europos bankų priežiūros lygmeniu, yra kibernetinė rizika, pavyzdžiui, kibernetinio nusikaltimo tikimybė, ir padidėjęs naudojimas išorės paslaugomis, įskaitant debesijos kompiuteriją.

„Fintech“ bankai yra susiję su daug įvairių suinteresuotųjų subjektų, dėl to kibernetinės atakos prieš juos tikimybė yra didesnė. „Fintech“ bankai yra linkę pirkti daugiau išorės paslaugų, jie dalijasi duomenimis su platesniu subjektų ratu, o tai didina kibernetinės atakos prieš tokius bankus tikimybę. Tokia ataka gali sutrikdyti paslaugų teikimą, gali būti prarasti klientų duomenys, atliktos apgaulingos finansinės operacijos ir gali nustoti veikti sistemos.

4 intarpas

Su IT susijusios rizikos vertinimas

Apsaugos nuo kibernetinių atakų priemonės

ECB ir NKI vertins, kokias apsaugos priemones „fintech“ bankas taiko, kad kibernetinės rizikos poveikis būtų kuo mažesnis, visų pirma:

1. ar bankas turi tos srities specialistų ir ar vidaus rizikos valdymo sistema padeda valdymo organo nariams sukurti kibernetinių incidentų stebėsenos, greito aptikimo ir reagavimo į juos strategiją ir procesus;
 2. verslo tęstinumo ir tvarumo užtikrinimo tvarką, taip pat galimus kompensavimo klientams, jiems tapus kibernetinės atakos aukomis (pvz., jei pažeidžiamas duomenų saugumas), būdus;
 3. išsamią informaciją apie apsaugos priemones, kuriomis bus užtikrinamas aukštas IT sistemos ir tinklo prieinamumo lygis.
-

¹⁷ EBI apibrėžia informacinių ir ryšių technologijų (IRT) riziką kaip riziką, kylančią iš to, kad IRT sistemoms ir duomenims neigiamą poveikį gali daryti IRT aparatinės arba programinės įrangos dalių gedimas ir nepakankamai geras IRT sistemos valdymas, ir dėl to įstaigai gali būti sutrukdyta laiku vėl pradėti teikti paslaugas.

4.3 Išorės paslaugų pirkimas ir debesijos paslaugos

Visi bankai privalo tenkinti teisės aktų reikalavimus dėl išorės paslaugų pirkimo ir debesijos paslaugų, taip pat ir „fintech“ bankai, kurie, tikėtina, tokiomis paslaugomis naudosis dažniau negu kiti¹⁸. ECB ir NKI vertins, ar sutartyse dėl išorės paslaugų pirkimo numatyta galimybė pareiškėjui ir priežiūros institucijoms atlikti išorės paslaugų auditą. Be to, ECB ir NKI vertins priklausomybės nuo paslaugų teikėjų lygį, visų pirma – pažeidžiamumą, atsirandantį dėl saistančių sutarties sąlygų, galinčių kelti grėsmę verslo tęstinumui.

5 intarpas

Išorės paslaugų pirkimo vertinimas

Išorės paslaugų pirkimas

Jeigu pareiškėjas yra sudaręs sutartį dėl išorės paslaugų pirkimo, ECB ir NKI vertins, ar:

1. pareiškėjas pakankamai išsamiai patikrino paslaugos teikėją, kad galėtų įvertinti su išorės paslaugų pirkimu susijusias rizikas; tokį patikrinimą gali atlikti ir nepriklausoma trečioji šalis;
2. pareiškėjas tinkamai įvertino įvairius veiksnius, įskaitant ir paslaugos teikėjo finansinę būklę, rinkoje užimamą vietą, vadovų ir darbuotojų kokybę ir kaitos lygį, taip pat gebėjimą valdyti verslo tęstinumą ir laiku parengti tiksliai valdymo ataskaitas.

Debesijos paslaugų pirkimas

Vertindamos debesijos paslaugų pirkimą, priežiūros institucijos tikrins, ar pareiškėjas, rinkdamasis debesijos paslaugų teikėją, tinkamai atsižvelgė į:

1. susitarimo dėl naudojimosi debesijos kompiuterija pobūdžio, masto, sudėtingumo ir techninių aspektų išsamaus vertinimo rezultatus. Turėtų būti įvertinti debesijos paslaugos teikėjo uždaviniai ir įsipareigojimai, įskaitant įsipareigojimą bendradarbiauti ir taikyti kontrolės priemonės, ir tai, ar jis turi pakankamai patirties ir išteklių, reikalingų su debesijos kompiuterija susijusiai rizikai mažinti;
2. priklausomybės nuo debesijos paslaugos teikėjų lygį ir banko gebėjimą sumažinti savo priklausomybę nuo vieno atskiro debesijos paslaugos teikėjo, vertinant pagal tikėtinas naudojimosi kelių debesijos paslaugos teikėjų paslaugomis sąnaudas;
3. tai, kaip debesijos paslaugos teikėjas laikosi teisės aktų ir kitų reikalavimų;

¹⁸ Terminas „debesijos kompiuterija“ žymi paslaugas, sudarančias galimybę naudotis sutelktais kompiuterijos išteklių, pavyzdžiui, tinklais, serveriais ir kitomis infrastruktūromis, duomenų saugyklomis ir taikomosiomis programomis.

4. tai, kokių veiksmų debesijos paslaugos teikėjas imsis, kad sutrikus debesijos paslaugos teikėjo sistemų veikimui galėtų pareiškėjui toliau teikti paslaugas. Be to, pareiškėjas turėtų įvertinti iš susitarimo dėl naudojimosi debesijos kompiuterija kylančią riziką, o susitarime turi būti informacijos apie visą su debesijos paslaugos teikėju susijusią prisiimamą riziką ir kokį poveikį pareiškėjui darytų defektai, nesklaidumai arba debesijos paslaugos teikėjo negalėjimas vykdyti veiklos;
 5. susitarime dėl paslaugų lygio nustatytą asmens ir konfidencialių duomenų apsaugos lygį.
-

4.4 Duomenų valdymas

Su duomenimis susijusi rizika gali pasireikšti, jeigu yra neteisėtai keičiama arba dingsta neskelbtina informacija arba jeigu sutrinka paslaugų teikimas. Sustiprinta informacijos apsauga padės pareiškėjui geriau valdyti kibernetinę riziką ir, atitinkamai, padidins atsparumą jai. ECB ir NKI vertins, ar paraiškos teikėjas užtikrina, kad informacija nebūtų atskleista neteisėtiems naudotojams (duomenų konfidencialumas), nebūtų neleistinai keičiama (duomenų patikimumas) ir būtų neprieinama, kai reikia (duomenų prieinamumas). Šiuo klausimu turėtų būti atsižvelgiama į Bendrajame duomenų apsaugos reglamente (BDAR)¹⁹, kuris įsigalios 2018 m. gegužės 25 d., išdėstytus reikalavimus.

6 intarpas

Duomenų valdymo vertinimas

Duomenų valdymas ir saugumas

Vertindami pareiškėjo duomenų valdymo ir apsaugos sistemą, ECB ir NKI tikrins, ar pareiškėjas tinkamai įvertino:

1. galimybę visapusiškai valdyti IT riziką, telkiant dėmesį į operacinę riziką (įskaitant duomenų konfidencialumą, saugumą ir patikimumą);
 2. sustiprintos informacijos apsaugos būdus, atsižvelgiant į konkrečią verslo riziką (pavyzdžiui, IT sistemų mikrosegmentacija, pakopinės apsaugos principo taikymas kuriant IT paslaugas, prieigos teisių valdymas tiek sistemų, tiek duomenų lygmenyse, griežtas naudotojų ir klientų tapatybės tikrinimas ir kanalų bei duomenų šifravimas, kai tvarkoma neskelbtina informacija).
-

¹⁹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1.)

5 Veiklos programa

Kadangi „fintech“ bankai tik neseniai pasirodė rinkoje ir naudoja pakankamai naujas technologijas, tokio tipo įstaigų ankstesnių duomenų, lyginamųjų rodiklių ir patirties nėra daug.

„Fintech“ bankų verslo perspektyvos ir kapitalo reikalavimai vis dar susiję su nemažu neapibrėžtumu. Palyginti su tradiciniais bankais, dažnai nėra taip aišku, kaip vystysis „fintech“ bankų verslas, nes sudėtingiau prognozuoti jų klientų skaičių, pardavimų apimtį ir pan. Taip pat sudėtingiau numatyti išorinio finansavimo apimtį. O ir novatoriškas „fintech“ bankų pobūdis verslo planui gali kelti dar nežinomą riziką.

Paraiškų gauti „fintech“ banko licenciją teikėjai raginami parengti išėjimo iš verslo planą, bet priežiūros institucijoms jį reikės pateikti tik jeigu jo bus specialiai paprašyta dėl verslo modelio specifikos²⁰. Išėjimo iš verslo planas reikalingas tam, kad būtų galima nustatyti, kaip paraiškos gauti „fintech“ banko veiklos licenciją teikėjas gali savo iniciatyva, tvarkingai ir vis dar būdamas mokus, nutraukti veiklą, nepadarydamas žalos vartotojams, nesutrikdydamas finansų sistemos veikimo ir be reguliavimo institucijų įsikišimo.

7 intarpas

Veiklos programos vertinimas

Plano įgyvendinimo rizika, susijusi su verslo modeliu

ECB ir NKI vertins, ar pareiškėjas gali parodyti, kad yra pajėgus laikyti pakankamai kapitalo atsargų, kad pirmuosius trejus veiklos metus galėtų padengti verslo kūrimosi etape galinčius atsirasti nuostolius ir išėjimo iš verslo plano, jeigu prireiktų juo pasinaudoti, realizavimo sąnaudas (žr. skyrelį apie išėjimo iš verslo planą toliau). Verslo plane pareiškėjas turėtų aiškiai nurodyti, kokio dydžio galimus nuostolius jis numato per pirmuosius trejus verslo kūrimosi metus, ir pateikti laikotarpio iki lūžio taško momento (kai pasiekiamas rentabilumo slenkstis) finansinę prognozę.

Išėjimo iš verslo planas

Vertindamos išėjimo iš verslo planą²¹, ECB ir NKI atsižvelgs į šiuos aspektus:

1. ar „fintech“ bankas turi pakankamai nuosavų lėšų veiklai pirmuosius trejus metus, o prireikus ir jos nutraukimui bei banko uždarymui, nesukeliant nuostolių indėlininkams, finansuoti;

²⁰ Išėjimo iš verslo plano klausimas bus svarstomas per kitas, vėliau organizuosimas viešas konsultacijas dėl Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo, kurių metu bus svarstomi ir veiklos programos bei kapitalo vertinimo kriterijai. Šiame vadove aptariami visi „fintech“ bankams aktualūs klausimai, suderinti su bendros teisinės sistemos kriterijais ir numatytu Paraiškų gauti licenciją vertinimo vadovo atnaujinimu.

²¹ Išėjimo iš verslo planas yra atskiras planas, nesusijęs su gaivinimo arba pertvarkymo planais. Jį rengia patys bankai ir jame numatomas tvarkingas veiklos nutraukimas, nesukeliant trikdžių ir nuostolių indėlininkams. Kitaip nei išėjimo iš verslo planus, pertvarkymo planus, skirtus bankų veiklos nutraukimui, rengia pertvarkymo institucija, o gaivinimo planuose aprašomos priemonės, kuriomis pasinaudodami bankai galėtų išeiti iš kritinės padėties.

2. ar išėjimo iš verslo plane, jei jo bus pareikalauta, numatytos sąlygos (priklausančios nuo verslo modelio), kurioms susiklosčius išėjimo iš verslo planas būtų pradėtas įgyvendinti. Kiekybiniai parametrai (pvz., kapitalo, likvidumo, pelningumo) turėtų padėti aiškiai suvokti, kad jau susiklostė sąlygos, dėl kurių planas turi būti pradėtas įgyvendinti; apie jas turėtų būti pranešama atitinkamai nacionalinei kompetentingai institucijai.
-

6 Kapitalas, likvidumas ir mokumas

Vertindamos kapitalą, likvidumą ir mokumą, priežiūros institucijos atsižvelgs į toliau išvardytus aspektus.

6.1 Pradinis kapitalas

Kūrimosi etape „fintech“ bankui gali kilti padidėjusi rizika patirti finansinių nuostolių, galinčių palaipsniui sumažinti turimas nuosavas lėšas. Toliau aprašyti keli galimi scenarijai (ne visi), kada gali prireikti ne vien minimalaus reikalaujamo, bet ir papildomo kapitalo.

- Susiformavusioje rinkoje, kurioje jau veikia keli, taip pat ir gerai įsitvirtinę, rinkos dalyviai, pradeda veikti naujas „fintech“ bankas. Savo verslo plane „fintech“ bankas gali būti numatęs kūrimosi etape vykdyti agresyvią kainų strategiją, kad įsitvirtintų rinkoje, pavyzdžiui, jis gali siūlyti dideles palūkanų normas indėliams pritraukti. Dėl to numatytam skolinimo apimtims augimui palaikyti gali būti reikalingas papildomas kapitalas.
- Tikėtina, kad, geriau pažinęs aplinką, kurioje veikia (dažnai tai būna specializuotas (nišinis) rinkos segmentas), „fintech“ bankas norės koreguoti savo verslo modelį, kad galėtų geriau reaguoti į rinkos poreikius ir išlaikyti pelningumo lygį. Tačiau koreguojant verslo planą gali labai pasikeisti rizika, su kuria bankas susiduria. Todėl reikės tiksliai identifikuoti galimą riziką ir ją stebėti, kad būtų išvengta netikėtų nuostolių.

6.2 Likvidumas

Kūrimosi etape „fintech“ bankas gali susidurti su padidėjusia likvidumo rizika, kaip aprašyta toliau pateiktame pavyzdyje.

- Indėlius internetu padėję klientai gali jautriai reaguoti į kainas ir būti labiau linkę atsiimti indėlius ir pasirinkti didesnes palūkanas mokantį konkurentą. Esama rizikos, kad internetu į „fintech“ banką įnešti indėliai bus didesnio kintamumo ir judesni negu tradiciniai bankų indėliai²².
- Jeigu „fintech“ bankas daugiausia naudojami tarpbankiniu finansavimu, nepakankamas jo pelningumas, ypač veiklos pradžioje, gali daryti poveikį refinansavimo kainai.

²² Terminu „indėlių nejudumas“ apibūdinamas reiškinys, kai susidarius nepalankioms sąlygoms, pavyzdžiui, dėl bankų krizės arba kito išorinio ekonomikos reiškinio, indėliai nėra iškart atsiimami.

Santrumpos

EBI	Europos bankininkystės institucija
ECB	Europos Centrinis Bankas
FST	Finansinio stabilumo taryba
NKI	nacionalinės kompetentingos institucijos
BPM	Bendras priežiūros mechanizmas

© Europos Centrinis Bankas, 2018 m.

Pašto adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas +49 69 1344 0
Internetas www.bankingsupervision.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.